
ПИТАННЯ КОМПЕТЕНЦІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ПОЖЕЖНОГО НАГЛЯДУ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ КУЛЬТОВИХ СПОРУД

*Додіна Євгенія Євгенівна,
к.ю.н., доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Одеської національної юридичної академії*

До розгляду питань, пов'язаних з забезпеченням правового регулювання державно-конфесійних відносин на демократичних засадах, зверталось широке коло видатних українських і закордонних мислителів, вчених, юристів. Теоретичні основи вивчення цього питання закладені у працях фахівців у сфері загальнотеоретичної юриспруденції Ю.М. Оборотова, П.М. Рабиновича, М.М. Азаркіна, Г.Дж. Бергмана, А.Б. Венгерова, М.Ю. Варьяса, Р.А. Папаяна, В.О. Ципіна, а також вчених адміністративістів, дослідження яких були поєднані з визнанням питань адміністративної правосуб'єктності, серед яких необхідно зазначити В.Б. Авер'янова, Є.В. Додіна, С.В. Ківалова, Л.Р. Білу-Тіунову. Необхідно звернути увагу на певні дослідження зроблені такими вченими, як А. Колодний, Л. Филипович, О. Засць, Г. Друзенко, Ю. Решетников, М. Новиченко. Необхідно зазначити вагомий внесок у вивчення проблем, які пов'язані з питаннями забезпечення протипожежного захисту культових споруд, були зроблені О.О. Сізіковим, Є.Л. Степанюком, В.В. Ніжником.

В українському суспільстві з набуттям Україною незалежності і прийняттям Конституції [1] пов'язані великі демократичні зміни. Прийнятий у 1991 році Закон України Про свободу совісті і релігійні організації [2] став значним кроком забезпечення прав людини у релігійній сфері. Використання культових споруд необхідно для забезпечення діяльності релігійних організацій, бо воно пов'язано зі здійсненням релігійних обрядів та ритуалів.

Україна є державою, де найрозвинутішим є православний напрямок, в Україні близько 8,9 тисяч православних культових споруд, що становлять майже 60% від усіх культових споруд. Найбільш поширеними християнськими храмами в Україні є собори, церкви, каплиці, хрещальні, дзвіниці [3].

Основними причинами виникнення пожеж було порушення правил пожежної безпеки, правил техніки безпеки під час експлуатації електричних установок (35%), необережне поводження з відкритим вогнем (30%), занесення стороннього джерела запалення з ознаками спеціальної підготовки події (9%), потрапляння блискавки в купол культової споруди (5%) тощо [4]. За результатами аналізу статистичних даних про пожежі та їх наслідків в культових спорудах було встановлено, що найбільша кількість пожеж (близько 75%) мають людський чинник та виникають з необережного поводження з вогнем, порушення правил пожежної безпеки під час експлуатації електричних установок, печей. Було також встановлено, що найчастіше пожежі в культових спорудах виникають у молитовних залах, побутових приміщеннях для зберігання церковного інвентарю та в куполах. Аналіз існуючих в Україні культових споруд підтвердив, що такі споруди відносяться до об'єктів з масовим перебуванням людей. [5].

До речі, за останні 3 роки в нашій області мали місце більше десятка випадків пожеж у церквах - в м. Івано-Франківську, Долинському, Городенківському, Рогатинському, Тисменицькому, Тлумацькому та Снятинському районах [6]. Як повідомляє Центр пропаганди ГУ МНС у Закарпатській області за останні п'ятнадцять років в Україні вогнем знищені понад 70 церков. І моніторинг останніх років не дає підстав для оптимізму: якщо у 2005 році в державі згоріли 19 храмів, то

2006 році – вже 29. До слова, мовою тієї ж статистики в основному культурні заклади горять під час великих релігійних свят. І Закарпаття тут не виняток. [7]

Закон України «Про пожежну безпеку» [8] було прийнято у 1994, який визначив, що забезпечення пожежної безпеки є невід'ємною частиною державної діяльності щодо охорони життя та здоров'я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища. Закон України «Про пожежну безпеку» визначає загальні правові, економічні та соціальні основи забезпечення пожежної безпеки на території України, регулює відносини державних органів, юридичних і фізичних осіб у цій галузі незалежно від виду їх діяльності та форм власності.

Законом визначено, що державний пожежний нагляд за станом пожежної безпеки в населених пунктах і на об'єктах незалежно від форм власності здійснюється відповідно до чинного законодавства державною пожежною охороною в порядку, встановлюваному Кабінетом Міністрів України.

Державний пожежний нагляд здійснюють: центральний орган держпожнадзора - Державний департамент пожежної безпеки; територіальні органи держпожнадзора - управління (відділи) МНС України в Автономній Республіці Крим, м. Києві та Київській області, УМНС України в областях та м. Севастополі; місцеві органи держпожнадзора - відділи та підрозділи, підпорядковані безпосередньо ДДПБ МНС, загони і частини оперативно-рятувальної служби, служби державного пожежного нагляду.

Відповідно до покладених на них завдань органи державного пожежного нагляду здійснюють, у тому числі контроль за додержанням вимог актів законодавства з питань пожежної безпеки керівниками центральних органів державної виконавчої влади, структурних підрозділів Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів державної виконавчої влади, органів місцевого та регіонального самоврядування, керівниками та іншими посадовими особами підприємств, установ та організацій, а також громадянами. Посадові особи державного пожежного нагляду є державними інспекторами з пожежного нагляду. Державні пожежні інспектори з пожежного нагляду мають право, у тому числі давати (надсилати) керівникам центральних органів державної виконавчої влади, структурних підрозділів Ради Міністрів Республіки Крим, місцевих органів державної виконавчої влади, органів місцевого та регіонального самоврядування, керівникам та іншим посадовим особам підприємств, установ та організацій, а також громадянам обов'язкові для виконання розпорядження (приписи) про усунення порушень і недоліків з питань пожежної безпеки. У разі порушення правил пожежної безпеки, що створює загрозу виникнення пожежі або перешкоджає її гасінню та евакуації людей, а також у випадках випуску пожежонебезпечної продукції, систем і засобів протипожежного захисту з відхиленням від стандартів чи технічних умов або у разі їх відсутності припиняти чи забороняти роботу підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатацію будівель, споруд, окремих приміщень, опалювальних приладів, дільниць електричної мережі, проведення пожежонебезпечних робіт, випуск та реалізацію пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, дню виданих дозволів на право проведення робіт.

Удод М. В. розглядаючи питання адміністративно-правового регулювання забезпечення пожежної безпеки в Україні, зазначив необхідність виконання Указу Президента України “Про заходи щодо вдосконалення державного управління у сфері пожежної безпеки, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій” і в Постанови Кабінету Міністрів “Про затвердження Програми забезпечення пожежної безпеки на період до 2010 року», де перед МНС України було поставлене завдання підготувати пакет необхідних нормативно-правових документів щодо пожежної безпеки[9].

18 травня 2009 Міністерство з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків чорнобильської катастрофи видало наказ N 339 Про затвердження «Правил пожежної безпеки для культових споруд», який було зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11 червня 2009 р. за N 506/16522 [10]. Наказ N 339 «Про затвердження Правил пожежної безпеки для культових споруд» було видано відповідно до Закону України «Про пожежну безпеку» та Державної цільової програми забезпечення пожежної безпеки на період до 2010 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 2002 року N 870 [11]. Наказ N 339 Про затвердження «Правил пожежної безпеки для культових споруд» було погоджено з Державним комітетом України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерством регіонального розвитку та будівництва України, Міністерством охорони здоров'я України, головним державним санітарним лікарем України, Державним комітетом України з питань технічного регулювання та споживчої політики, Державним комітетом України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду, Державним комітетом України у справах національностей та релігій.

При забезпеченні пожежної безпеки в культових спорудах України слід також керуватися Правилами пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом МНС від 19.10.2004 N 126, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 04.11.2004 за N 1410/10009 [12]. Підставою для розроблення проекту „Правил пожежної безпеки для культових споруд” був пункт 31 Програми забезпечення пожежної безпеки на період до 2010 року, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 01.07.2002 року № 870 та заявка МНС України на виконання науково-дослідної роботи [13].

Правила складаються з 7 розділів та 1 додатку. У 1-му розділ “Загальні положення” визначена галузь застосування Правил, надано визначення основним термінам, що використовуються у Правилах (культова споруда, будинок богоділень, маломобільні групи населення, протипожежний режим, пристрої із застосуванням відкритого вогню, евакуаційне освітлення, освітлення безпеки) тощо.

У 2-му розділі “Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки” визначені питання щодо необхідності призначення відповідальної особи за дотримання протипожежного режиму.

У розділі 3 поділено уваги вимогам пожежної безпеки до території та приміщень”, у розділі 4 –вимогам до пристроїв культового призначення у яких використовується відкритий вогонь”, викладені вимоги щодо правил встановлення зазначених вище пристроїв і підсвічників.

У 5-му розділі викладені вимоги пожежної безпеки до інженерного обладнання”, викладені вимоги до інженерних систем протипожежного захисту культових споруд.

У Чернігові на Міжнародній конференції «Сучасне храмобудування» було обговорено новий збірник рекомендацій з проектування кульових споруд, що вийшов під редакцією професора з Київ ЗНДІЕП В. Куцевича. [14] Питання пожежної безпеки церков досить гостро тримається в Україні, тому вони є на посиленому контролі спеціалістів.

Особлива увага приділятиметься дотриманню правил пожежної безпеки під час проведення богослужінь. Державний пожежний нагляд області вважає за доцільне організувати оперативні перевірки дотримання протипожежного режиму в культових спорудах саме під час Пасхальних богослужінь.

Висновки. Причиною пожеж та знищення релігійного майна є порушення правил пожежної безпеки для культових споруд, що трапляється дуже часто, тому

затвердження правил пожежної безпеки для культових споруд, які випливають з дослідницької роботи, котра базується на вивченні досвіду, є позитивним ризиком в українському суспільстві.

Визначення компетенції органів державного пожежного нагляду щодо забезпечення пожежної безпеки для культових споруд є важливим на сучасному етапі розвитку, бо це пов'язано з забезпечення дотримання вимог, які висуваються під час реконструкції, реставрації, капітального ремонту та експлуатації культових споруд. Визначення повноважень органів державного пожежного нагляду, можливість притягнення до адміністративної відповідальності за порушення встановленим законодавством вимог пожежної безпеки є профілактичною умовою попередження правопорушень в цієї сфері.

Література

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №30. - Ст.141

2. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р // Відомості Верховної Ради України . - 1991. - N25. - Ст.28.

3. Сізіков О.О., Степанюк Є.Л., Ніжник В.В. Пожежна небезпека та проблемні питання у забезпеченні протипожежного захисту культових споруд - Електронний ресурс: [http://undipb.kiev.ua/ua/mgz/2007_No_2_\(16\)/content/Sizikov_Stepanyuk_Nizhnyk.pdf](http://undipb.kiev.ua/ua/mgz/2007_No_2_(16)/content/Sizikov_Stepanyuk_Nizhnyk.pdf)

4. Сізіков О.О., Степанюк Є.Л., Ніжник В.В. Пожежна небезпека та проблемні питання у забезпеченні протипожежного захисту культових споруд - електронний ресурс: [http://undipb.kiev.ua/ua/mgz/2007_No_2_\(16\)/content/Sizikov_Stepanyuk_Nizhnyk.pdf](http://undipb.kiev.ua/ua/mgz/2007_No_2_(16)/content/Sizikov_Stepanyuk_Nizhnyk.pdf)

5. Степанюк Є.Л., Ніжник В.В., Откідач Д.М. Шляхи підвищення ефективності системи протипожежного захисту культових споруд - електронний ресурс: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvundipb/2008_2/content/Stepanyuk_Nizhnyk_Otkidach.pdf

6. Ідак І. Щоб відкритий вогонь не зіпсував велике християнське свято - електронний ресурс: <http://www.if.gov.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=4494>

7. Повідомлення Центру пропаганди ГУ МНС у Закарпатській області від 30.03.2007. Ужгород. Чому горять церкви. Погляд із Закарпаття. - електронний ресурс: http://www.pravoslavuye.org.ua/index.php?r_type=news&action=fullinfo&id=1498

8. Про пожежну безпеку: Закон України від 17.12.1993 № 3745-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), - 1994, - N 5, - ст. 21 .

9. Удод М. В. Адміністративно-правове регулювання забезпечення пожежної безпеки в Україні : автореф дис. канд. юрид. наук — Ірпінь, 2004.- електронний ресурс: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/244362.html>

10. Про затвердження Правил пожежної безпеки для культових споруд : наказ N 339 Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків чорнобильської катастрофи від 18.05.2009 - електронний ресурс: <http://zakon.rada.gov.ua>

11. Державна цільової програми забезпечення пожежної безпеки на період до 2010 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 2002 року N 870. - електронний ресурс: <http://zakon.rada.gov.ua>

12. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджено наказом МНС від 19.10.2004 N 126, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 04.11.2004 за

№ 1410/10009 - електронний ресурс: <http://zakon.rada.gov.ua>

13. Програма забезпечення пожежної безпеки на період до 2010 року :
Постанова Кабінету Міністрів України від 01.07.2002 року № 870 - електронний
ресурс: <http://zakon.rada.gov.ua>

14. В. Куцевич. Збірник рекомендацій з проектування кульових споруд. -
електронний ресурс
<http://naiz1.pp.net.ua/news/2009-05-30-359>